

תפוצות

עד שתגיע למקומו

באחד מבתי-המלון של פאריס נערך לפני חצי שנה מחזה בלתי-רגיל. באולם צדדי ישבו כ-25 מנהיגים יהודיים מכל העולם, בני המערב והמזרח כאחד. אנשי המערב היו מוכרים: הארי גודמן האגודאי, נחום גולדמן הציוני, זלמן שזר הישראלי וחבריהם. אולם פני אנשי המזרח היו חדשים.

סעודת-הצהרה נפתחה בתפילה מנחה. לרוב נגמרת תפילה זו וברבע שעה. אולם הפעם נמשכה למעלה משעתיים. שליח הציבור, גבר זקוף מאד, שפניו היו עטורים בזקן לבן, ביטא כל מלה ומלה ברגש. באמצע פרץ בכבי. בקול חנוק מדמעות אמר את המלים: "תקע בשופר גדול להרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו, וקבצנו יחד במה הרה מארבע כנפות הארץ לארצנו. ברוך אתה ה', מקבץ נדחי עמו ישראל!"

דומיה נפלה באולם. הכל ידעו שהם עדים לרגע היסטורי. כי המתפלל לא היה אלא הרב הראשי של יהדות ברית-המועצות, שלמה שליפר, ולדבריו היתה משמעות הרבה יותר עמוקה מאשר לנוסח שיגורתי של תפילה נושנה.

כאשר נפרדו המסובים באותו יום, נתבקש שליפר לשאת את דבריו. הוא אמר משפט אחד, שגם הוא נחרת עמוק בזכרון הנור כחיים: "על כולנו לשמור על השלום, כי אין כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום — ואל תדון את חברך עד שתגיע למקומו!"

שפת רמזים. שום אדם חלש לא יכול לשאוף להגיע למקומו של הרב שליפר. הוא הזכיר את אחת הדמויות הגדולות של תולדות הגלות היהודית: מנהיג של עדה אשר ביקש לתוך בין צאן מרעיתו לבין השלטון, כדי להגן על הקהילה מפני כל פורענות.

הצלחתו של שליפר בתפקיד כפוי-טובה זה, בכפור המוסקבאי, היתה זכות היסטורית. הוא לא איבד את אמונו אף של צד אחד — היהודים לא חשדו בו שהוא אלא השלטון, והשלטון סמך לחלוטין על נאמנותו.

גם אחרי שהצליח לייסד במוסקבה את ה"ישיבה הראשונה מזה שני דורות (העולם הזה 1010). לא פחד להביע את רגשותיו באוזני יהדות העולם. מכתבו האחרון אל הרב הראשי אייזיק הלוי הרצוג, שנשא את התאריך "שנת שלום שלווה" (מלים השחת בגימטריה למספר תשי"ז), היה מיסמך מיר חד-במינו מבחינה זו. כתב הרב הראשי של מוסקבה לחברו בירושלים: "אנחנו חייבים לקבל עלינו סבלנות ביוחסי אדם במידה ידועה, ולמצוא תמיד הדרך הממוצע, שהוא שביל זהב — דרך השלום."

על יצירתו האחרונה, סידור-השלום, שה"ט מיט מן הסידור קטעים שלא היו נוחים לממשלה הסובייטית, והוסיף לעומתם קטעים חדשים לפי רוח הממשלה, כתב הרב בשפת רמזים: עליכם לדעת, כי הסידור נערך ונס' דר מעלים בודדים אשר לקטנו... ובקשתי שטוחה לבל שתכח את דברי הילל: "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו..." וכל המחזיק בפתגם המחוכם הזה ידגנו לכף זכות בעד כל חיסור ויתר שיש בו..."

השבוע, בעודו וזאג לאספקת המצות לבני קהילתו, הגיע הרב שליפר לסוף שביל הזהב ועבר לעולם השלחה השלום. הוא לא השאיר אחריו אף אדם אחד המסוגל למלא את מקומו.

פרשת שטיינברג הכבוד אחייב

מסקדינה של שופטת השלום מינה שמיר שויכה לחלוטין את הקצין זאב שטיינברג (העולם הזה 1008). הטיל אשמה כבדה על צמרת המשטרה. הכבוד חייב את המטה הארצי לאחת משתי פעולות: להגיש עירעור על פסק-הדין או להקים בית-דין משמעתי שיכיר את ההאשמות נגד שני קצינים בכ"י רים שמסרו עדות-שקר.

השבוע הם המועד החוקי שבו מותר ל"הגיש ערעור על פסק-דין, מבלי שהבוסים של משטרת ישראל ימצאו לנכון לנקוט בכל פעולה שהיא. הם העדיפו להתעלם לחלוטין ממסקנותיו של בית-המשפט ומדרי שות הכבוד כאחד.

בתוך התיק יושב אדם האיש שבתיק

למנוע בעד פרקליטי השורה לעיין בהם. לכן בא המאבק העקשני על החסינות, באלף ואחד נימוקים מגוחכים, שהושמעו בפי שר המשטרה חסר-הישע, שהשפעתו במשטרה היא מתחת לאפס. כאשר נקרעו נימוקים אלה, נשבר קורה-הגנה העיקרי של עמוס בן-גוריון.

כדי לעמוד בפרץ נקראה יחידה שכבר רוסקה בקרב קודם. המפקח הכללי של מש"טרת ישראל, יחזקאל סהר, כבר הפך לבדוי זה עממית כאשר נקרא להעיד בראשית המשפט והסביר שאין לו מושג על רוב עניני המשטרה הכפופה למרותו (העולם הזה 1010). עתה נקרא שנית, להסביר מה קרה בתיקי אירס"ו.

גם הפעם הציג המפקח הצגה אומללה. כאשר הועמד בפני הסתירה המשועת בין

ראוים הקטן רבו הפיהוקים. כאילו חזרו מאחור בלילה מנושף מעיף, פיהקו הפרקליטים, פיהקו מזכירותיהם היפות. אפי' לו אב בית-המשפט פיהק, מדי פעם, בהסתר, מאחורי ערימות התיקים שנערמו על שולחנו.

הנוהל הצדיק התקפתי-פיהוק זו. למראית עין לא קרה דבר. עשרות מיסמכים ארוכים עברו בתנועה שיגרתית מידי הפרקליט שמואל תמיר לידי העד יחזקאל סהר, ומידי סהר לידי השופטים. דווקא בנוסבות משע-ממות אלה חל המפנה המכריע של המשפט. אולם היתה דרושה עינו החדה של המשפטן כדי להבחין במה שקרה מאחורי מסך הנייר.

עד לאותו רגע עמדה ההגנה במשפט הגדול של שורת המתנדבים בפני קיר אטום. שר-המשטרה, המפקח הכללי וכל צמרת

כל אנשי שייקה. שייקה (במרכז) משלב את זרועו עורך-הדין כספי, במסעדה של בית-המשפט המחוזי בתל-אביב, בהפסקת הצהריים. מימין: מאיר בראלי, מדבר.

עדותו הקודמת לבין הכתוב שחור על גבי לכן בתיקי המשטרה שלו, שנפתחו כעת, ענה תשובה חדגונית: "שאל את ראש אגף החקירות!"

כאשר חזר השופט צלטנר על משפט זה עשרות פעמים לתוך הפיה של מכשיר הכתבה, צילצל הדבר כמעט כלעג.

דממה שואגת

אולם עצם תשובתו התמימה של סהר יכלה לקבור את חברו הטוב, עמוס. ישיבותה של התביעה היתה, במשפט זה, להוכיח את חוסר תוס-הלב של השורה. לצורך זה היה עליה להביא את העדים ה"בזאים בפעולות המשטרה בענין אירס"ו. הן תובע המוכיח שאין לו מה להסתיר, ייול לזכות בנצחון אמיתי במשפט על הר-צאת-דיבה.

למראית עין יצא עמוס כדי חובה כאשר הביא את יחזקאל סהר. אולם סהר העיד עתה על עצמו שאינו יודע כלום, שאינו זוכר דבר וכי האדם האמיתי היודע את הכל הוא אברהם זלינגר, ראש אגף החקירות. אולם זלינגר לא נקרא כלל עליידי התביעה להעיד, כשם שלא נקראו שמאי זוהר, ראש ומחלקה הכלכלית של המשטרה, ואחרים.

אי קריאתם של העדים המכריעים האלה, שרק הם יכלו להסביר את פעולתה המזוהה של המשטרה בענין אירס"ו כפי שהצטיירה עתה בצבעים בהירים מאז בתיקים שנפתחו, דיבר? יותר מאלף נאומי פרקליטים. הדממה האו. היתה כשאגה בבית-המשפט. היא אמרה: יש לנו מה להסתיר.

אולם יותר מכל פרט אחר זקקה לשמיעם עובדה קטנה אחת: לא נקרא להעיד מטעם התביעה ידיו הטוב ביותר של עמוס בן-גוריון, שתפסו בעיסקי היוזיף ואחד הי

השלטון זקקו כי יקרה אסון מחריר למדינה. אמינות לבית-המשפט להתבונן בתיקי המשטרה, שכללו את כל החומר על עיסקות אירס"ו — החומר ששימש בסיס למשפט כולו. בית-המשפט קיבל טענה זו, ההגנה נשארה תלויה באוויר. מאבקה נראה נואש.

אולם בעוד שנמשכו הדיונים באולם התל-אביבי וירדו מחדגוניות לשיעמום, נערכה התקפת-העורף בירושלים. שלמה תוסיטה-כהן, הפרקליט-ר"ה-לשון של אחד הגתבעים, הר פיע בעירעור בפני בית-המשפט העליון ודרש את פתיחת התיקים. בית-המשפט העליון הורה לשופטי משפט עמוס ל"עין בכל זאת בתיקים אלה, לברוק אם נימוקי המשטרה לשמירתם בסוד נכונים. התוצאה: החלטה לפתוח לרוחחה את התיקים.

על מה מפקח המפקח?

כך מצאו את עצמם לפתע שלושת סניגורי השורה שוחים בים של מיס' מכים. הבורת לידי ירושלים, השוחים ביום חמסין בים המרענן של הנריה, לא יכלו להרגיש את עצמם מאושרים יותר. כי הנה ניתנו להם כל ההזדבנויות שנראו כבר כאבודות. סוף-סוף באו ההוכחות.

לרוע מזלה של צמרת המשטרה, הנהיגו האנגלים בשעתו נוהג קפדני מאד לגבי ניהול תיקי משטרה. הם לא סמכו על הניי טיבם, חששו מאד שאלה מסוגלים לעשות מעשה כל-כך בזוי כמו העלמת מיסמכים. הנוהל בא למנוע כל אפשרות כזאת: כל מיסמך הנכנס לתיק נרשם באופן קפדני, וכן נרשם כל טיפול, העברה, הוצאה ופעולה אחרת.

התיקים של אירס"ו, שייקה ירקוני ועמוס בן-גוריון מלאים מיסמכים מעניינים, שיש בכוחם להכריע את גורל המשפט. היה ברור בראשית המשפט כי חובת-ההשעה היא